

Леонід Кучма – Почесний доктор КПІ

Нагородження

На урочистому засіданні адміністративної ради НТУУ «КПІ» 25 листопада було вшановано другого президента України Леоніда Даниловича Кучму – з нагоди присвоєння йому звання «Почесний доктор НТУУ «КПІ», вручення мантию та нагрудний знак.

Довідка

Л.Д.Кучма народився 9 серпня 1938 р. в Чернівецькій області. Батько – Д.П.Кучма, загинув на фронті в 1944 р. Мати – П.Т.Кучма, колгоспниця. У 1960 р. Л.Кучма закінчив Дніпропетровський університет (фізико-технічний факультет), здобувши освіту інженера-механіка в галузі ракетної техніки. У 1960–1982 рр. він інженер, старший інженер, провідний конструктор, помічник головного конструктора, технічний керівник випробувань ракетно-космічних комплексів космодрому Байконур (Казахстан). Паралельно з 1975 по 1981 – секретар партійного комітету КБ «Південне», з 1981 по 1982 – секретар парткому ВО «Південний машинобудівний завод» – на той час найбільшого заводу військової та ракетно-космічної техніки, а також цивільної продукції в Радянському Союзі. У 1982–1986 рр. – перший заступник генерального конструктора КБ «Південне», в 1986–1992 рр. – генеральний директор ВО «Південний».

Леонід Кучма

У 1990–1992 рр. – народний депутат УРСР, ВР України. З жовтня 1992 по вересень 1993 – Прем'єр-міністр України, в 1993–1994 рр. – президент Союзу промисловців і підприємців України, з липня 1994 по січень 2005 – Президент України. Нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора (1976), лауре-

ат Ленінської премії (1981) та Державної премії України в галузі науки і техніки (1993). Автор книг «Вірю в український народ» (2000), «Про найголовніше» (2001), «Україна – не Росія» (2003), «Своїм шляхом» (2004), «Зламале десятиліття» (2009). З 2004 р. очолює створений ним благодійний фонд «Україна», що опікується підтримкою талановитої молоді, відродженням сільських бібліотек, науково-експертною роботою, міжнародним співробітництвом, реалізує гуманітарні проекти. Л.Кучма є засновником Академії технологічних наук України, академіком Інженерної академії України, почесним доктором провідних навчальних закладів світу.

Саме він своїми указами надає КПІ статус Національного університету (8.04.1995 р.) та згодом розширює його автономні права (30.08.2004 р.).

Вітаючи гостя, ректор НТУУ «КПІ» М.З.Згуровський зачитав рішення Вченої ради університету від 4 жовтня 2010 року, де зазначалося: «Зважаючи на значний внесок в розбудову української держави, підвищення її міжнародного авторитету, розвитку освіти і науково-технічної сфери, а також вагому роль у розвитку НТУУ «КПІ» присвоїти звання «Почесний доктор НТУУ «КПІ» Президенту України 1994–2005 рр., Прем'єр-міністру 1992–1993 рр. Леоніду Даниловичу Кучмі з врученням диплома «Почесний доктор НТУУ «КПІ», пам'ятного знака та мантиї».

Промова

У номінаційній промові Л.Д.Кучма щиро подякував за виявлену високу честь. Він назвав КПІ головним технічним ВНЗ країни та зауважив: якщо згадати всіх видатних людей, що пройшли школу КПІ, то працювати і навчатися тут є дуже почесно. Розмірковуючи про стан освіти і науки, політик навіть слова одного з президентів Америки: «США витрачає кошти на науку не тому, що багата, а тому, що хоче бути багатішою». Поділився і враженнями від недавньої зустрічі з президентом Ізраїлю Шимоном Пересом. Той на запитання про секрет стрімкого технічного прориву його країни назвав одним із головних чинників високий рівень освіти та інтегрованість у міжнародний освітній простір.

Поділився своїми роздумами Л.Кучма і про подальший шлях розвитку нашої країни: можна допустити іноземні виробництва з їх продукцією, перетворившись на країну третього світу, і втратити власну промисловість, а можна вибрати інноваційний шлях розвитку і прагнути зайняти місце серед розвинених країн світу. Поскаржився він і на незначне нинішнє фінансування космічної та авіаційної галузей, що не дозволяє їм нарощувати свій потенціал і виводити на ринок нову конкурентоспроможну продукцію.

Щодо партнерства з Росією, Л.Кучма зауважив, що сподіватися на сусіда можна і треба, але не слід чекати, що хтось приїде і запропонує вигідні контракти з енергетики, атомної про-

мисловості тощо, потрібно розвивати свої високотехнологічні галузі й виходити на міжнародний ринок зі своїми проектами. За міжнародними оцінками, за всіма напрямками розвитку України знаходиться в середині чи кінці списків, але за даними тих же експертів можливості для розвитку в країні більш ніж достатні, потрібно лише створити відповідні умови.

Щодо нинішньої економічної ситуації в країні, президент згоден, що доведеться йти на жорсткі, непопулярні рішення («якщо не зягнемось паски, майбутнього в нас немає»). При цьому він дуже критично ставиться до дій уряду, спрямованих на зовнішні позичення («за 1994–2004 рр. Україна позичила лише 4,5 млрд, а тільки за нинішній рік – понад 10 млрд»). Політик

Леонід Кучма – Почесний доктор КПІ

переконали, що на інноваційний розвиток з бюджету виділяється недостатньо коштів, виробництва працюють на застарілому обладнанні, з чого ж тоді віддавати борги? Він настійливо радить українській інтелігенції, зокрема технічній, бути активнішою та

Закінчення на 2-й стор. ➔

Візит делегації Дніпропетровського університету

Делегація Дніпропетровського національного університету (ДНУ) у складі М.В.Полякова – ректора, О.О.Кочубя – першого проректора, О.М.Кисельової – декана факультету прикладної математики (ФПМ) та О.М.Петренко – декана фізико-технічного факультету (ФТФ) 25 листопада відвідали наш університет. Гості мали зустріч з керівниками НТУУ «КПІ», в ході якої було обговорено широке коло питань, що стосувалися створення міжуніверситетського консорціуму «Мережевий університет» (схожий діє в МДУ ім. Ломоносова), створення студентського мікросупутника, співробітництва між музеями та бібліотеками наших університетів.

Від НТУУ «КПІ» у зустрічі взяли участь М.З.Згуровський – ректор університету, Ю.І.Якименко – перший проректор, М.Ю.Ільченко – проректор з наукової роботи, Г.Б.Варламов – проректор з науково-педагогічної роботи, В.І.Тимофєєв – заступник першого проректора, І.А.Дичка – декан ФПМ, О.В.Збруцький – декан ФАКС, Н.Д.Панкратова – заступник директора з наукової роботи ПІСА, В.С.Камаєв – генеральний директор наукового парку «Київська політехніка», Н.В.Писаревська – директор ДПМ при НТУУ «КПІ».

Було досягнуто домовленостей про створення робочої групи на чолі з першими проректорами для вирішення поточних питань та напрацювання нормативних документів щодо створення міжуніверситетського консорціуму для підготовки магістрів у КПІ та ДНУ за програмою «Подвійний диплом», а також обміну викладачами, вченими, виконання спільних проектів та спільних наукових досліджень. Передбачається, що за сприятливих умов програма може запрацювати вже з наступного навчального року та стати пілотною в Україні. Відзначалося, що в провідних технічних ВНЗ України, де діють відомі наукові школи в галузі механіки, авіабудування, космічної техніки тощо, накопичено чималий досвід зі створення безпілотних літальних апаратів, які можуть виконувати важливі економічні завдання. Оскільки є підтримка НКА України та розу-

міння уряду, навчальні заклади мають виявити активність, об'єднатися та підготувати спільну програму, адже успішне створення та запуск студентського мікросупутника піднесе престиж нашої держави. До роботи передбачається залучити НТУУ «КПІ» (ФАКС), ДНУ (ФТФ та виробничі потужності), Національний аерокосмічний університет ім. М.Є.Жуковського «Харківський авіаційний інститут», молодіжне аерокосмічне об'єднання «Сузір'я» та ін. Координатором запрошено виступити ДНУ.

Методичні напрацювання та юридичний досвід, накопичені в музеї НТУУ «КПІ», стануть у пригоді колегам із ДНУ, адже на базі тамтешнього музею передбачається створити відділення ДПМ, що дозволить зберегти зібрання космічної техніки для майбутніх по-

колінь. Також було розглянуто можливості та напрями співпраці науково-технічних бібліотек КПІ й ДНУ.

На завершення зустрічі керівники університетів підписали узгоджені раніше договір про співпрацю, що охоплює всі основні напрями співробітництва, та додатки, що стосуються конкретних програм співпраці між факультетами: ПІСА – ФПМ ДНУ; ФАКС – ФТФ ДНУ, академічної мобільності студентів та викладачів, співпраці музеїв.

Гості відвідали ДПМ при НТУУ «КПІ», науковий парк «Київська політехніка», НТБ, взяли участь в урочистостях з нагоди присвоєння звання та вручення диплома «Почесний доктор НТУУ «КПІ» Президентіві України (1995–2004 рр.) Л.Д.Кучмі.

Н.Вдовенко

Учасники зустрічі

СЬОГОДНІ В НОМЕРІ:

1 Леонід Кучма – Почесний доктор КПІ

2 Візит делегації Дніпропетровського університету

3 Виступ голови асоціації ректорів ВТНЗ України М.З.Згуровського на 10-х загальних зборах асоціації

4 Ювілей Вроцлавської політехніки

Іменні стипендіати ММІФ

Спортивне орієнтування

Ігри спортивних та кмітливих

Увага, конкурс!

Читаючи накази

Державна політика: інноваційний розвиток

Виступ голови асоціації ректорів вищих технічних навчальних закладів України М.З.Згуровського на 10-х загальних зборах асоціації в м. Донецьку 30 листопада 2010 р.

30 листопада – 1 грудня 2010 року в Донецьку відбулися загальні збори асоціації ректорів вищих технічних навчальних закладів України, головою якої є М.З.Згуровський – ректор НТУУ “КПІ”.

Тема обговорення – “Інноваційна політика в Україні та її зв’язок з освітньо-науковою галуззю”. Було проведено ряд зустрічей, які пройшли на Донецькому металургійному комбінаті та Новокраматорському машинобудівному заводі.

М.З.Згуровський виступив на засіданні асоціації з доповіддю, текст якої ми подаємо нижче.

Вельмишановні колеги, присутні!

Минуло майже два роки з часу наших останніх зборів у Запоріжжі. Пауза, що виникла, була пов’язана з масштабними соціальними і політичними подіями в нашій країні, під час яких наша робота була б непродуктивною. Але саме зараз, коли настав період стабілізації, ми маємо її відновити.

Окрім того, на цьому новому етапі перед суспільством, а це означає і перед нами з вами, постає новий виклик: як переорієнтувати країну з сировинно-переробного, що на 95% базується на технологіях третього і четвертого укладу, на інноваційний шлях розвитку, альтернативи якому немає. Перший важливий крок у цьому напрямку вже зробив Президент України, який у жовтні цього року підписав Закон “Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки України” (копію Закону ви маєте у ваших роздаткових матеріалах). Як ви можете бачити, таких напрямів шість, і вони повною мірою відповідають ресурсному, людському потенціалу України, перспективам її геополітичного поступу. Кабінет Міністрів України та Держкомінформнауки в цьому місяці провели свої засідання, присвячені цій важливій проблемі.

З рішень Президента України та Уряду ми бачимо, що суспільство знаходить напередодні масштабних змін в інноваційній сфері, і, за прикладом розвинених країн, в авангарді таких змін завжди стоять вищі технічні навчальні заклади. Тому сьогодні, враховуючи велику кількість рішень з реформування вищої освіти, прийнятих Кабінетом Міністрів України у вересні цього року, я хотів би зупинитися на їх інноваційній компоненті в контексті взаємодії університетів з промисловістю, а вас, шановні колеги, просив би доповнити мене й іншими пропозиціями, які б торкалися підготовки нової редакції закону про вищу освіту, нової номенклатури спеціальностей та іншого. Було б важливо, щоб за два дні нашої роботи ми напрацювали нові рекомендації для Президента України, Кабінету Міністрів, Верховної Ради з метою прискорення позитивних змін в освіті, науці, промисловості країни.

Які ж передуємо до інноваційного розвитку країни ми сьогодні масмо?

На підприємстві

Незважаючи на величезні втрати високоякісного людського капіталу за останні два десятиліття, станом на 2010 р. Україна зберігає один з найвищих у світі індексів освіченості (94% письменного населення, ООН). Вона ще має потужний науковий потенціал, здатний виконувати складні фундаментальні й прикладні дослідження, багатогалузевий промисловий комплекс, на 30% орієнтований на високотехнологічне виробництво (машинобудування, приладобудування, енергетика, авіаційні й космічні технології, матеріалознавство та ін.), родючу землю для сільськогосподарських призначень, потужну газотранспортну мережу.

У транзитному відношенні Україна є “шовковим шляхом” для енергетичного, культурного і товарного обміну між Сходом і Заходом. Стратегічно важливо для України підтримувати стабільність цього коридору. Але її найважливішим ресурсом є якісний людський капітал. За сприятливих умов цей ресурс може конвертуватися в її стрімкий інноваційний розвиток. Але, на жаль, державна політика та державне управління поки що не задіяли цей величезний ресурс для розвитку економіки.

Навпаки, відмовою від ефективного використання передової університетської освіти й професійної підготовки кадрів, уповільненням інноваційного розвитку бізнесу можна пояснити “словзання” України з 68 місця в 2006 році на 89 місце в 2010 році в рейтингу глобальної конкурентоспроможності, представленому Світовим Економічним Форумом.

За цих умов зовнішній світ, що агресивно конкурує за нові ринки й природні ресурси, почав нав’язувати Україні допоміжні й сумнівні ніші, що не відносяться до інтелектуальних, високотехнологічних шляхів розвитку. Вони зводяться до максимізації економічно й екологічно невідповідного сировинного експорту з одночасним збільшенням високотехнологічного товарного імпорту. Через механізми зовнішнього кредитування і взаємодії зі світовими торговельними й фінансовими організаціями Україна пропонується зменшити співвідношення між власним виробництвом і споживанням. Деградує ринковий механізм підготовки фахівців за інноваційною, креативною моделлю на користь репродуктивної, що, зрештою, веде до зниження освітнього цензу нації.

Які ж причини призводять до такого стану речей? На наш погляд, до цих причин відносяться такі:

1. Відмова України від політики пріоритетного науково-технологічного розвитку, вилучення із числа основних продуктивних сил науки, передової освіти й інновацій.

2. Штучний розрив органічно єдиних складових трикутника знань: передової університетської освіти, конкурентоспроможних наукових досліджень та інновацій. Вони функціонують незалежно одна від одної без будь-якої координації й загальних цілей.

3. Багаторазові спроби реформувати вищу освіту залишалися й будуть залишатися “косметичними”, оскільки вони ніколи не мали цілісного міжгалузевого характеру. Вони жодним чином не пов’язували в єдиному комплексі сектори, що створюють суспільні блага, товари й послуги, і сектори, що здійснюють для цього підготовку фахівців, проведення наукових досліджень, тобто ринковий механізм і методи навчання.

4. Актуальною проблемою вищої технічної освіти України є неузгодженість структури та якості підготовки фахівців і потреб ринку праці. На сьогоднішній день в Україні існують професійні та академічні кваліфікації. Професійні кваліфікації визначаються Державним класифікатором професій через їх назви (наприклад, інженер-механік). Академічними кваліфікаціями є освітньо-кваліфікаційні рівні (для професійної освіти) та освітні рівні (для середньої освіти), які визначаються Законами України “Про освіту” та “Про вищу освіту”. Проблема полягає в невизначеності освітніх та освітньо-кваліфікаційних рівнів (і, зокрема, освітньо-кваліфікаційного рівня “бакалавр” на вітчизняному ринку праці, тоді як зазначений рівень у європейських країнах має абсолютну чітке місце). Для усунення цієї невизначеності насамперед потрібно кожному зазначеному рівню надати вичерпну характеристику у формі так званих дескрипторів.

5. У цілому в Україні понад 30 розпорядників бюджетних коштів, які спрямовуються на науку. Діють вони за своїми локальними програмами, без загальної координації і спільних цілей, а в результаті країна не може зосередити і сконцентрувати існуючі ресурси на стратегічно важливих напрямках свого розвитку.

6. На жаль, традиційними для України є суттєві відомчі бар’єри і між академічним та університетським секторами науки. Такий стан речей шкодить обом сферам. По-перше, тому, що підготовка якісного людського капіталу неможлива без розвинутої науки й без його занурення в реальні процеси розвитку економіки. По-друге, сама академічна наука, відмежувавшись від студентської молоді, економіки й бізнесу, приречена на подальшу стагнацію.

7. Вищим навчальним закладам приділяється другорядна роль у проведенні передових наукових досліджень, що є основою елітної університетської підготовки. Відповідно до цього сформувалася система державних пріоритетів і ставлення до університетської сфери як до просвітительської, допоміжної, а не як до продуктивної та інноваційної. І це в той час, коли за кількістю наукових кадрів ми наблизилися до порогового значення – 5,9 на тисячу населення, нижче якого розвиток суспільства на засадах науки стає проблематичним.

8. Розвиток інноваційно-інвестиційного бізнесу в Україні гальмується за рахунок таких стримуючих факторів. Перш за все, існує законодавство, яке виключає з інноваційного циклу саму державу і наукові інститути та університети, оскільки авторами українських патентів є лише вчені, які самостійно не в змозі організувати складний інноваційний процес, на відміну, наприклад, від американського досвіду, де законом Бей-Доула (Bayh-Dole act) від 1980 р. чітко визначено порядок отримання прав на патенти, якими захищаються результати інтелектуальної власності, створені

Учасники зборів

за кошти держави. В Україні також відсутній досвід написання патентів патентними повіреними, які як юристи вміють захистити головне зерно винаходу. Переважно більшість українських патентів пишуть самі вчені, які легко розкривають головну ідею винаходу і не вміють юридичним шляхом її захистити. Окрім того, від патенту до впровадження товару чи послуги в Україні існує величезний розрив. Це пов’язано з тим, що науки установи чи університети вимагають від учених лише підготовку та реєстрацію патентів, а не кількість проданих ліцензій, кількість заснованих стартап-компаній чи обсяги зароблених грошей за рахунок комерціалізації винаходів. Українські інститути та університети не засновують високотехнологічних компаній, тому що це не прийнято, або тому, що не мають на це право. В Україні також відсутні механізми стимулювання і заохочення інноваційної діяльності. Навпаки, комерціалізація винаходів в Україні створюється супротив через податкову систему, суперечливе законодавство, рейдерство і т. ін. І наразі, в Україні замало іноземних інвесторів високотехнологічного бізнесу. Вони не йдуть до нас через відсутність механізмів інноваційної діяльності, відповідного законодавства та стабільності.

У зв’язку з цим до Рекомендацій, які ми масмо розробити, доцільно запропонувати таке:

Перше. Започаткувати дієву державну політику, спрямовану на пріоритетний науково-технологічний розвиток України (до цього часу така політика лише декларувалася). Очевидно, що ця політика має набути головних програмних засад найбільших політичних партій України, стати пріоритетною в реальних діях як керівників держави, так і всіх рівнів державного управління як важлива складова національної ідеї, стати домінуючою компонентою навчальних планів і програм вищих технічних навчальних закладів.

Друге. Створити керовану інноваційну модель розвитку держави, засновану на затверджених Президентом України пріоритетах відповідно до наявних природних і людських ресурсів та геополітичного стану і географічного розташування України. На основі цих шести пріоритетів необхідно започаткувати стратегічні програми розвитку, які об’єднують власні наукові розробки, власний кадровий супровід (передову університетську освіту), вітчизняний виробничий сектор і бізнес. Сукупність програм має забезпечити стабільний високотехнологічний розвиток економіки держави на засадах п’ятого і шостого технологічних укладів.

Третє. Вдосконалити державне управління інноваційною діяльністю шляхом підвищення рівня координації всіх складових інноваційного процесу (конкурентоспроможної науки, передової освіти, високотехнологічного виробництва, бізнесу), інтегрування всіх галузевих сегментів управління інноваційною діяльністю шляхом передачі відповідних функцій одному центральному органу виконавчої влади. Надання йому статусу надгалузевого (за прикладом США, Японії, об’єднаної Європи).

Четверте. Привести “до спільного знаменника” вимоги, що ставляться до фахівців різних рівнів кваліфікації як з боку роботодавців, так і з боку освіти. Інструментом, покликаним сприяти процесу ефективної взаємодії сфери праці і сфери освіти, може стати узгоджена з Європейською загальною кваліфікаційною рамкою Національна рамка кваліфікацій України (НРК), розроблена якої розпочалося 2008 року (матеріали також знахо-

дяться у ваших папках). Актуальність розробки НРК обумовлюється також розвитком інтеграційних процесів у рамках Болонського процесу, завершенням розробки проекту Європейської рамки кваліфікацій (ЄРК) і початком розробки національних рамок структури кваліфікацій країнами-учасницями Болонського процесу.

П’яте. Ми пропонуємо здійснити комплекс заходів, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності національної науки і освіти, що є одним з найневідкладніших завдань для нашої країни. Воно визначається трьома взаємопов’язаними чинниками:

По-перше – державною політикою, яка має сформувати керовану інноваційну модель країни з включенням до неї фундаментальної і прикладної науки та передової освіти як найважливіших продуктивних сил розвитку економіки України.

По-друге – корінного реформування вітчизняної науки та передової університетської освіти з метою повернення Україні ролі потужного генератора нових знань, виробника конкурентоспроможних видів техніки та високих технологій і виходу з цієї продукцією на внутрішній і зовнішній ринки. Ці два сектори генерування нових знань мають переглянути свої завдання, свої принципи, свою структуру, головні функції відповідно до передових рубежів світової науки та потреб суспільства і суттєво скоротити розрив між цими потребами і власною діяльністю. Доцільно з широкого спектру наукових досліджень і підготовки кадрів, що традиційно здійснюються в Україні, виділити такі, де існують відповідні умови для створення так званих “островів прориву” (потужні наукові школи, матеріальна база, лідерські позиції та інше). На цих напрямках (іх для України існує не більше 10) необхідно сконцентрувати кращі людські та потужні фінансові ресурси, здійснити адміністративну підтримку, забезпечити інтеграцію суто дослідницького та університетського сегментів для кадрового супроводження наукових програм.

Мережа підрозділів, зорієнтованих на виконання традиційних досліджень суто прикладного, дослідно-конструкторського, виробничого характеру може бути зосереджена навколо наукових парків університетів з метою практичного впровадження та тиражування кращих наукових результатів на комерційній та госпдогвірній основі.

Для зменшення розриву між академічною та університетською наукою доцільно започаткувати діяльність відділень магістерської підготовки в провідних університетах України за “фізтехівською” моделлю. Але більш ефективним кроком було б законодавче посилення співпраці між університетами і академічними установами з метою спільної цільової підготовки кадрів, виконання важливих наукових програм, у тому числі й міжнародних, супроводження великих інноваційних проектів. Організаційна форма для такої інтеграції могла б ґрунтуватися на ідеї **дослідницьких університетів**, які добре зарекомендували себе у США, Японії, Західній Європі, Росії.

Узагальнюючи цей досвід і поширюючи його на Україну, під дослідницьким університетом ми можемо розуміти таке спільне освітньо-наукове середовище, в якому наука передає для навчання останні досягнення, формуючи передовий зміст освіти, освітня ж компонента наповнює наукову сферу талановитою молоддю з метою підготовки майбутніх учених, які володіють сучасною методологією науки. В таких університетах

практично зникає межа між дослідженням і дипломною чи курсовою роботою, між викладачем та вченим.

Потрет. У процесі адміністративної реформи чисельні розпорядники кредитних коштів, що спрямовуються на науку, мають бути скоординовані єдиним державним органом з метою спрямування цих ресурсів на важливі для держави напрями розвитку. Чи це буде Міністерство освіти й науки за умови підсилення у ньому наукової компетенції, чи Держінформнауки, чи якийсь інший орган – принципового значення не має, але порядок тут навести слід.

Шосте. Завершити формування єдиного законодавчого поля інноваційної діяльності з метою внесення доповнень до прийнятих раніше понад 100 законодавчих актів і різноманітних відомчих документів та їх взаємної узгодженості. В цілому ж настав час підготовки та прийняття Інноваційного кодексу України.

Цей кодекс, на наш погляд, має усунути цілу низку стримуючих факторів для розвитку інноваційно-інвестиційного бізнесу в Україні. В нього мають увійти прогресивні положення про управління інтелектуальною власністю з урахуванням передового світового досвіду і, насамперед, досвіду США (закон Бей-Дуола (Bayh-Dole act) від 1980 р.).

Дуже важливою складовою законодавчого поля інноваційної діяльності України має стати закон та низка нормативних актів, які б урегулювали питання про надання податкових та митних пільг з боку держави технологічним паркам. На наш погляд, такі преференції слід залишити тільки для невеликої кількості проєктів національного масштабу (їх для країни може бути не більше 10). При цьому механізми державної підтримки інноваційної діяльності технопарків мають бути суттєво спрощені у формальній частині з обов'язковим залученням до цієї процедури представників ринку високих технологій.

Другий, поки що недостатньо опрацьований вид інноваційної діяльності, відноситься до так званих масових інновацій, які в розвинутих країнах охоплюють до 90 % загальних обсягів високотехнологічного бізнесу. Цей вид діяльності в Україні врегульовується законом про наукові парки. Він не потребує надання жодних пільг з боку держави і ґрунтується виключно на взаємних інтересах і мотиваціях органічно нероздільних груп учасників.

Центральною ланкою таких парків у розвинутих країнах світу є технічні університети. За цією моделлю навколо технічних університетів у різних регіонах України могли б формуватися інтелектуально наповнені інноваційні середовища у формі наукових парків. У цих середовищах на основі поєднання інтересів співпрацювали б високотехнологічні компанії, які успішно конкурують зі своєю продукцією на внутрішніх і зовнішніх ринках, наукові колективи, які створюють конкурентоспроможні ноу-хау, факультети й кафедри університетів, які готують якісний персонал для роботи в конкурентному середовищі, інвестиційні й венчурні фонди, які фінансово підживлюють інноваційний процес.

Синергетичний ефект від взаємодії зазначених учасників приводив би до створення нової високотехнологічної продукції, трансферу технологій і прискореного економічного розвитку відповідного регіону й країни в цілому. Такі інноваційні середовища дуже чутливі до швидкого сприйняття кращого світового досвіду. Вони були б "проривними островами" для підйому економіки України і її входження в міжнародну систему освіти, науки й інновацій.

Важливо забезпечити інноваційний розвиток одночасно в головних індустріально і науково розвинутих регіонах України. Інтерес місцевої влади щодо підтримки й розвитку своїх інноваційних середовищ полягає в тому, що останні дають регіону додаткові інтелектуально-орієнтовані робочі місця й залучають зовнішній інвестиційний капітал. Закордонний досвід свідчить, що місцеві влади надають своїм інноваційним середовищам (науковим паркам, технополісам, бізнес-інкубаторам тощо) території для розвитку, іноді володіють частиною пакетів акцій для участі в управлінні інноваційною структурою. Центральна ж влада повинна через прийняття необхідних законів встановлювати систему правил для функціонування цих середовищ і контролювати їхню діяльність.

Для втілення в життя розділів інноваційної моделі вищих технічних навчальних закладів вважаємо за доцільне внести такі зміни до законодавчої і нормативної бази України:

- надати право університетам на створення стартап-компаній, що реалізують модель трансферу технологій, створених в університеті;
- нормативно визначити механізм надання в оренду приміщень і науково-технологічного обладнання безпосередньо університетом, а також визначення ним розмірів орендної плати іншими юридичними особами із числа тих, хто безпосередньо разом із університетом виконує інноваційні проєкти;

- дозволити університетам самостійно через комерційні банківські установи (без Держказначейства України) проводити фінансові розрахунки та безтендерне придбання матеріалів і обладнання на кошти, зароблені університетом при виконанні науково-технічних проєктів на замовлення компаній та підприємств України та інших держав;
- нормативно визнати право університетів:

- гнучко започатковувати і коригувати навчальні плани і програми підготовки фахівців за напрямками співпраці університету і високотехнологічного бізнесу в їх спільній інноваційній діяльності;
- брати участь у формуванні статутного фонду наукового парку через внесення до нього нематеріальних активів (майнових прав на об'єкти права інтелектуальної власності), визначених законодавством.

Сьоме. Необхідно досягти правильного розуміння автономії університетів в нашій країні. Автономними, як до речі, і дослідницькими, мають бути не ті університети, які включаються до списків у високих кабінетах, а ті, які за об'єктивними критеріями досягають таких інтелектуальних і моральних стандартів, які дозволяють їм напрацьовувати істину з актуальних питань розвитку суспільства. А держава, будучи захищеною в існуванні таких центрів незалежної думки, має гарантувати і забезпечувати умови саме такої їх діяльності.

Восьме. Важливим завданням є створення єдиного інформаційного простору для всіх учасників інноваційного процесу на базі національної інформаційної мережі УРАН та інтеграції його в Європейську науково-освітню інформаційну мережу GEANT та в Європейську Grid мережу. Для цього повинна бути істотно активізована й скоординована діяльність всіх причетних до зазначеного проєкту відомств і організацій у рамках Державної програми "Інформаційно-комунікаційні технології в освіті і науці на 2006-2010 роки". Необхідно також на постійній основі і на безтендерних засадах здійснювати закупівлю новітньої науково-технічної літератури, періодичних видань, реферативних журналів, здійснювати доступ до світових баз даних і знань за різними розділами науки.

Дев'яте. Повинна бути проведена діюча й компетентна державна політика у сфері міжнародної наукової діяльності. Передусім це стосується ефективної участі наукових колективів України в 7-й рамковій програмі Євросоюзу, розрахованій на 2007-2013 роки, у програмах Tempus, Socrates, Marie-Curie, у проєкті "Європейський інститут технологій" та ін.

Можна назвати ще низку важливих складових моделі інноваційного розвитку держави, але всі вони спрацюють лише за умови консолідації країни, нашої з вами консолідації навколо пріоритетного, високотехнологічного розвитку суспільства.

Дякую за увагу!

Леонід Кучма – Почесний доктор КПІ

Продовження.
Початок на 1-й стор.

брати участь у різноманітних обговореннях і слуханнях з питань економічного розвитку держави та всіляко доносити до влади свою експертну думку з важливих стратегічних питань.

Політик також зауважив, що про Україну мало знають у світі. Приміром, про те, що українськими ракетами запущено близько тисячі космічних апаратів, про унікальну розробку старту з морської платформи дна тощо. Про це також мають нагадувати науковці.

Обговорення

Відбулося також обговорення книги Л.Кучми «Зламана десятиліття», в якій взяли участь проф. Б.В.Новіков, декан ФСП; академік НАН України М.З.Згуровський; проф. Ю.Ф.Зіньковський, завідувач кафедри конструювання і виробництва радіоапаратури РТФ; В.Г.Сліпченко, проф. кафедри автоматизації проєктування енергетичних процесів та систем ТЕФ та ін.

Автор книги «Зламана десятиліття» Л.Д.Кучма вважає, що вона допоможе краще зрозуміти нинішню політичну ситуацію та визначити кроки для виходу з кризи. Серед причин політичних та економічних негараздів у країні автор називає споконвічну боротьбу українських гетьманів за владу, обмаль молодих фахівців

у всіх законодавчих, виконавчих та виробничих ланках, відсутність людей, які хочуть і здатні взяти відповідальність за країну й її розвиток.

Б.В.Новіков охарактеризував книгу як подарунок для майбутніх істориків, соціологів, економістів, адже автор перебував у гущі подій та певною мірою впливав на них. Він віддав належне автору як неординарній непересічній особистості та, згадавши свою належність до Комуністичної партії, члени якої свого часу критикували дії президента, але не опустили до зведення рахунків потому, підсумував: спертися можна на того, хто опирається.

Ю.Ф.Зіньковський – академік АПН України, заслужений діяч науки України, лауреат Державної премії України, лауреат Державної премії СРСР, лауреат Державної премії УРСР, понад 30 років працював у ракетно-космічній галузі в Москві – зачитав рецензію на книгу, яка, на його думку, може бути зарахована як докторська дисертація, адже в ній зроблено глибокий економічний аналіз галузей промисловості в 2000-2009 рр.: металургії, сільського господарства, транспорту, енергетики. Вона є своєрідним звітом перед нацією.

В.Г.Сліпченко – керівник групи програмного забезпечення комплексу «Буря» (досі стоїть на бойовому чергуванні), удостоєний за ці роботи Державної премії України в галузі науки і техніки – поділився

спогадами, як після аварії на ЧАЕС довго не могли отримати дозвіл на відкриття лабораторії по вивченню впливу малих доз радіації на людину, і саме завдяки втручанню Л.Д.Кучми вдалося подолати бюрократичні перепони і налагодити діяльність з комплексного еколого-економічного моніторингу та готувати фахівців за цим напрямом.

На запитання аспірантки ФММ про шляхи виходу з кризи для України, було отримано відповідь: у будь-якій галузі вітчизняної економіки є російський сегмент, тож взаємно вигідне партнерство слід розвивати; приватизація в країні має відбуватися з урахуванням національних інтересів; лише за політичної стабільності (взаємодії уряду та президента) в країну прийде іноземний інвестор.

На завершення М.З.Згуровський подякував гостеві за безцінну інформацію, яку політехніки мали можливість отримати з перших рук, та висловив сподівання, що надалі таке спілкування буде регулярним. У відповідь Л.Д.Кучма ще раз побажав присутнім високо тримати прапор КПІ та доносити до молодого покоління не лише професійні знання, а й інформацію про видатних людей, які навчалися і працювали тут, тим самим виховуючи повагу до попередників і гордість за навчальний заклад, де навчаємося і працюємо.

Н.Вдовенко

Вроцлавській політехніці – 100 років!

Урочистості з нагоди ювілею давнього партнера нашого університету – Вроцлавського технологічного університету (Вроцлавської політехніки), в яких взяла участь і делегація НТУУ "КПІ" на чолі з проректором з науково-педагогічної роботи Г.Б.Варламовичем, відбулися 14-16 листопада 2010 р. Адже саме 100 років тому розпочала свою діяльність Королівська вища технічна школа у Вроцлаві.

На свято прибули представники 35 технічних університетів Польщі та 10 провідних університетів Європи – з Німеччини, Словаччини, Чехії, Австрії, країн Прибалтики та ін. Гості відвідали виставку "Історія розвитку технічної освіти у Вроцлаві", організовану в музеї архітектури, на якій були представлені експонати й фотографії, що відображають усі етапи розвитку технічної освіти у Вроцлаві. Серед урочистих заходів, у яких взяла участь і делегація

Під час урочистостей

НТУУ "КПІ", – покладання квітів до пам'ятника львівському професору, розстріляному німецькими окупантами у липні 1941 р., та зустріч з керівниками Республіки Польща – спікером Сейму Гжегожем Схетиною, прем'єр-міністром Дональдом Туском, за-

ступниками міністра освіти та міністра культури, іншими урядовими особами.

Однією з важливих і яскравих подій було посвячення в Почесні доктори Вроцлавської політехніки спікера Європарламенту Єжи Бузека, який виступив з промовою щодо необхідності підтримки Європарламентом навчальних програм з академічної мобільності та наукових розробок у вищих навчальних закладах Європи.

У ході візиту відбулися зустрічі з керівниками технічних ВНЗ, присутніми на урочистостях, зокрема Вроцлавської та Варшавської політехнік, Краківського університету АГН та ін., на яких обговорювались питання поглиблення співробітництва у сфері науки і освіти, академічної мобільності, обміну інформацією тощо. Також відбулися зустрічі з делегаціями вузів-учасників Платформи співробітництва технічних університетів країн Центральної і Східної Європи.

Інф. "КПІ"

ММІФ студентський: цифри й імена

НТУУ «КПІ» – найбільший технічний ВНЗ країни, про це відомо кожному, проте наскільки він великий, інколи не знають навіть КПІшники. Якщо на Політехнічній запитати пересічного студента, який провів у КПІ вже роки зо три: «А скільки в нашому університеті факультетів?», то навряд чи почують правильну відповідь. Серед усього різноманіття напрямів і спеціальностей університету знайшов своє місце молодий та енергійний факультет – Міжуніверситетський медико-інженерний.

Хоча аббревіатура ММІФ досі викликає подив та запитання: «А що це таке?», нам, як не як, уже 8 років. За цей час ММІФ проявив себе як факультет із особливим настроєм, стилем і підходом до справи. Неначе великий (близько 700 осіб) харизматичний «дядько», що бігає усюди та своїм виглядом і справами задає темп іншим, адже жодна помітна подія в КПІ не проходить без участі ММІФівців.

Упевнений, що одна з причин, чому наші студенти люблять свій ВНЗ, це – традиції, що підтримують особливий студентський дух. Медико-інженерний і тут не відстає. На факультеті сформувалися традиції не лише в мас-культурі, а й у навчанні: студенти тут дійсно навчаються, а не «відбувають» навчальний план. Навчаються всі, але деякі особливо старанно. Тож у 2008 р. на засіданні ректорату НТУУ «КПІ», за клопотанням ММІФ, було прийнято рішення про заснування на факультеті іменної стипендії ім. М.М.Амо-

сова. Так що в нас «+1», до стипендії ректора і КМДА. Для отримання стипендії крім відмінного навчання необхідно мати ще й здобутки на науковій та громадській ниві. А поєднувати приємне з цікавим студенти КПІ вміли завжди.

У 2010 р. іменних стипендій ім. М.М.Амосова було удостоєно: Оksану Білошицьку, 3-й курс, гр. ІМ-81; Мар'яну Оксак, 6-й курс, гр. БММ-51; Ольгу Харківську, 6-й курс, гр. БММ-51. А за минулі роки таких стипендіатів уже 15 осіб. Студенти прагнуть знань, і вони досягають бажаного, ще й отримують за це винагороду. Та студенти ММІФ отримують не лише «свою» стипендію. Марині Сичик (гр. БМ-51м) цього року усміхнулася стипендія

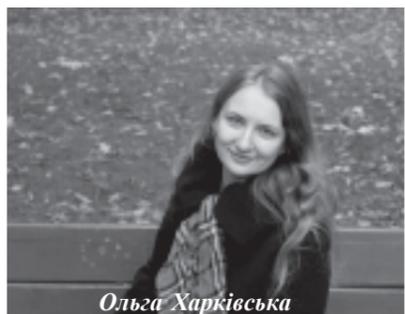
КМДА; Юлії Кравчук (гр. БМ-51м), Анастасії Думановій (гр. БММ-51) – стипендія ректора.

Мар'яна Оксак

Оксана Білошицька

Ольга Харківська

ренах власного факультету, а й усього КПІ, буває й поза його межами, насамперед, у науковій діяльності. Хтось скаже: «Важко!» Так, нелегко, але багатьох зупиняє не складність усього, що треба зробити, а відсутність мотивації. Хтось скаже: «Нудно!» Так, робота, можливо, і рутинна, але все залежить від власного ставлення до справи і самого себе. Хтось скаже: «Та нащо мені це потрібно?» І це найголовніше запитання, на яке часто немає відповіді. Шкода, але тенденція останніх років така, що у багатьох моїх ровесників простежується відсутність бажання щось робити, навіть для себе. Але дорогу здолає той, хто йде, а тупцювання на місці й гаяння часу – примарна розкіш.

Володимир Притула, студент ММІФ

Спортивне орієнтування

Спортивне орієнтування – це дуже захоплюючий вид спорту, який вимагає від спортсменів величезної витривалості, швидкості мислення та уважності – фізичної та інтелектуальної підготовки одночасно. Як виглядають такі змагання? В руках у спортсмена компас і карта, на якій умовними позначками зображено місцевість. Завдання учасників – знайти на місцевості контрольні пункти, нанесені на карту. Особливістю змагань є те, що спортсменам під час бігу необхідно постійно контролювати своє місцезнаходження на дистанції. Змагання проводяться серед дітей віком від 10 років, юнацькі, елітні, та ветеранські – до 75 років. Участь у різних видах програм зі спортивного орієнтування (бігом, на лижах, на велосипедах) надає можливість спортсменам мати різнопланову технічну та фізичну підготовку.

Насичений сезон 2009/2010 навчального року провели спортсмени-орієнтувальники нашого університету. Студенти були призерами та переможцями міських та всеукраїнських змагань.

Збірна команда НТУУ «КПІ» вдало виступила у чемпіонаті м. Києва серед студентів: Олена Федорова (ФММ) – I місце; Константин Щукін (ІПСА) – I місце; Віталій Мороз (ПБФ) – III місце.

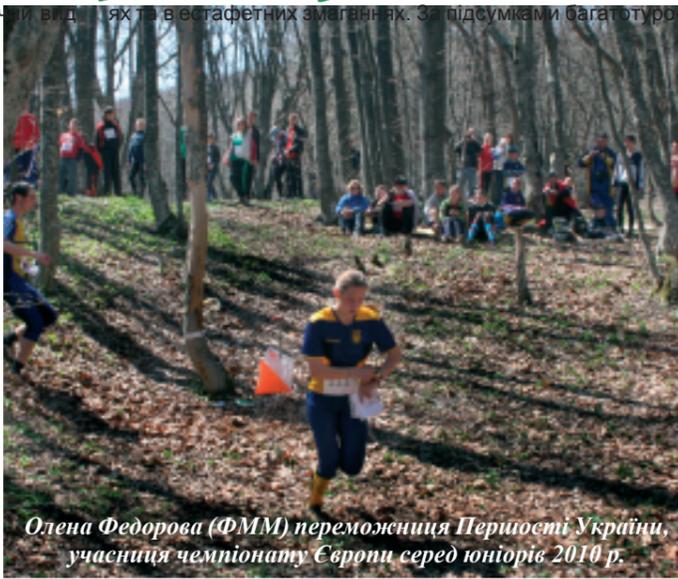
Переможцем чемпіонату України з багатоборства у Севастополі став Константин Щукін.

У листопаді та березні в м. Алушті у міжнародних змаганнях зі спортивного орієнтування призерами та переможцями стали: О.Доценко (ММІФ), О.Федорова (ФММ), К.Щукін (ІПСА).

У чемпіонаті України на спринтерських дистанціях, що проходив навесні в Києві, призерами змагань стали: В.Мороз – II місце та О.Федорова – I місце.

Призерами міських змагань були: викладач Андрій Фесенко (ФТІ), який продовжує активно тренуватись і бере участь у чемпіонатах України, а також студенти А.Мамчур (ФЕЛ), Н.Петерук (ФСЛ), І.Чернат (ММІ), І.Кудренко (ІПСА).

О.Федорова та К.Щукін були призерами, переможцями юнацьких першостей України на середніх, довгих дистанці-

Олена Федорова (ФММ) переможниця Першості України, учасниця чемпіонату Європи серед юніорів 2010 р.

вих відбіркового змагання, до юнацької національної збірної команди України увійшли Олена Федорова (ФММ, гр. УК-92) і Константин Щукін (ІПСА, гр. КА-93). Вони вибороли право гідно представляти нашу державу на юнацькому чемпіонаті Європи, що пройшов у липні в Іспанії (м. Сорія).

У серпні 2010 року в м. Чернівці пройшов чемпіонат Європи з рогейну.

Рогейн – це подолання дистанції протягом 24 годин. На карті позначено багато контрольних пунктів (КП), спортсмени самостійно за вибором планують кількість КП, які команда може подолати за добу. Перемогу здобуває команда, яка заробляє найбільшу суму балів та буде першою за кількістю взятих КП.

У змаганні беруть участь команди з двох осіб. Змагання проводять серед жінок, чоловіків, а також змішаних команд (чоловік та жінка).

За підсумками відбіркового змагання 2010 року до складу національної збірної команди України з рогейну увійшла випускниця нашого університету цього року, а нині аспірантка ММІФ Олена Доценко. У напруженій боротьбі жіночих команд протягом доби, подолавши близько 100 км по гірській місцевості бігом, Олена Доценко в дуєті з Оленою Костіною посіли II місце в чемпіонаті Європи з рогейну.

Навчання, напружені тренування, участь у змаганнях вихідними днями студентам поєднують неймовірно складно. Побажаємо успіхів у новому навчальному році першокурсникам та всій збірній команді НТУУ «КПІ» з орієнтування під керівництвом С.М.Ускової!

І подякуємо кафедрі спортивного вдосконалення, департаменту навчально-виховної роботи НТУУ «КПІ», керівництву ММІФ, ІПСА, ФММ, ПБФ, ІЕЕ, ММІ, завдяки організаційній та фінансовій підтримці яких спортсмени збірної команди зі спортивного орієнтування гідно представляють наш університет у першостях та чемпіонатах міста Києва, України та міжнародних змаганнях.

Олексій Усков, студент ВПІ

Збірна команда НТУУ «КПІ» зі спортивного орієнтування

ЧИТАЮЧИ НАКАЗИ

Згідно з наказом ректора НТУУ «КПІ» №4-374 про режим роботи університету у зв'язку зі святами 1 та 7 січня 2011 року

1. Оголосити неробочими днями:

– 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 січня 2011 року для студентів, аспірантів, докторантів та працівників, які працюють за п'ятиденним робочим тижнем.

– 1, 2, 7 січня 2011 року для аспірантів, докторантів, працівників, які працюють за шестиденним робочим тижнем.

2. Оголосити робочими днями:

– для студентів, аспірантів, докторантів та працівників, які працюють за п'ятиденним робочим тижнем:

• суботу 11 грудня 2010 року з відпрацюванням у цей день за вівторок 4 січня 2011 року;

• суботу 25 грудня 2010 року з відпрацюванням у цей день за середу 5 січня 2011 року;

• суботу 15 січня 2011 року з відпрацюванням у цей день за четвер 6 січня 2011 року;

– для тих студентів, аспірантів, докторантів та працівників, для яких передбачено проведення консультацій відповідно до розкладу:

• суботу 8, неділю 9 січня 2011 року;

3. Всі корпуси зачинені:

31 грудня 2010 року (з 16:00) та 1, 2, 7 січня 2011 року.

3, 4, 5, 6, 8, 9 січня 2011 року проводити обмежений допуск в корпуси тільки для працівників, які працюють за шестиденним робочим тижнем, та студентів і викладачів згідно з розкладом консультацій та екзаменів.

4. Директору студмістечка О.А.Іщенко в період з 31 грудня 2010 року по 9 січня 2011 року забезпечити надійний пропускний режим і громадський порядок у гуртожитках університету.

Продовжити час проходу до гуртожитків університету в новорічну ніч до 6:00.

Забезпечити надійний протипожежний стан на період святкування в усіх гуртожитках НТУУ «КПІ».

Ігри спортивних та кмітливих

22 листопада у Спорткомплексі з ініціативи ММІФ, за підтримки ДНВР та профкому студентів НТУУ «КПІ» відбулися «Ігри для спортивних та кмітливих». У змаганнях взяла участь команда 15 факультетів і інститутів. У складі команд – голова студради факультету (інституту), голова профкому, фізорг, два члени студради. Головний суддя змагань – ст. викладач кафедри спортивного вдосконалення С.М.Ускова.

Команди змагалися у чотирьох естафетах.

При виконанні естафети «Біатлон» хлопець мав влучити м'ячем в обруч, який тримала дівчина; якщо не влучав, то біг штрафне коло.

В естафеті з обручами необхідно було рухатись на напівзгинутих ногах, обертаючи навколо себе обруч і кожним кроком переступати через нього.

В естафеті «Твій ВНЗ – КПІ!» чотири учасники чотирма способами бігли дистанцію і писали по черзі «КПІ!», причому один робив це у боксерських рукавицях.

У парній естафеті двох учасників бігли, утримуючи великий м'яч від фітболу без допомоги рук.

Крім того, відбувся конкурс назв та девізів команд.

У перервах між конкурсами виступили команда підтримки баскетбольного клубу «Поліграфіст» та команда акробатів з ММІ.

За підсумками естафет 1-ше місце посіла команда ФІОТ, 2-ге – ФМФ, 3-тє – ММІ, 4-тє – ТЕФ, 5-тє – ФТІ. Переможці та призери були нагороджені медалями, кубками і дипломами. Всі інші отримали пам'ятні дипломи.

Змагання пройшли весело, дуже сподобались і учасникам, і болільникам, які висловлювали побажання проводити подібні змагання частіше.

Інф. «КПІ»

Естафета «Твій ВНЗ – КПІ!»

Парна естафета

• КОНКУРС • КОНКУРС •

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ «Київський політехнічний інститут»

ОГОЛОШУЄ КОНКУРС

на заміщення посад професорів кафедр (доктор наук, професор), які будуть вакантні з 10 лютого 2011 року:

– загальної та експериментальної фізики;

– міжнародної економіки.

на заміщення посад доцентів (доктор наук, кандидат наук, доцент), старших викладачів (кандидат наук), асистентів, тимчасово зайнятих до проведення конкурсу по інституту, факультетах, кафедрах:

Інститут телекомунікаційних систем

Кафедра телекомунікаційних систем

доцентів – 1

ст. викладачів – 1

Радіотехнічний факультет

Кафедра радіоконструювання та виробництва радіоапаратури

доцентів – 2

асистентів – 2

Кафедра теоретичних основ радіотехніки

асистентів – 2

Фізико-математичний факультет

Кафедра загальної та теоретичної фізики

доцентів – 1

ст. викладачів – 1

Факультет біотехнології і біотехніки

Кафедра біоінформатики

ст. викладачів – 1

Кафедра екобіотехнології та біоенергетики

асистентів – 1

на заміщення посади асистента, яка буде вакантною з 01 лютого 2011 року по факультету, кафедрі:

Фізико-математичний факультет

Кафедра математичної фізики

асистентів – 1

Термін подання документів – місяць від дня опублікування оголошення.

Адреса: 03056, Київ-56, проспект Перемоги, 37, відділ кадрів, кімн. 243.

«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІК»

газета Національного технічного університету України

«Київський політехнічний інститут»

☎ 03056, Київ-56
проспект Перемоги, 37
корпус № 1, кімната № 221

✉ gazeta@kpi.ua

☎ гол. ред. 406-85-95; ред. 454-99-29

Головний редактор

В.В.ЯНКОВИЙ

Провідний редактор

В.М.ІГНАТОВИЧ

Провідний редактор

Н.Є.ЛІБЕРТ

Дизайн та комп'ютерна верстка

Л.М.КОТОВСЬКА

Комп'ютерний набір

О.В.НЕСТЕРЕНКО

Коректор

О.А.КІЛІХЕВИЧ

Реєстраційне свідоцтво Кі-130

від 21. 11. 1995 р.

Друкарня ТОВ «АТОПОЛ-інк»,

м. Київ, бульвар Лепсе, 4

Тираж 2000

Відповідальність за достовірність інформації несуть автори. Позиція редакції не завжди збігається з авторською.